

MÉSZÁROS CSABA – MÉSZÁROS FERENC

A törökszentmiklósi római katolikus egyház rövid története

BEVEZETÉS

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Törökszentmiklós már az Árpád-korban lakott terület volt. Ebből az időből rendkívül kevés adat áll rendelkezésünkre. Csupán annyi, hogy egy bizonyos Bala nemzetség birtokában állt, melynek legrégebben említett tagja egy *Bala* nevű birtokos, akinek Veszprém környékén voltak jelentősebb birtokai, és a Lányi-Knauz-féle *Magyar egyháztörténet* (Esztergom, 1868. I. kötet 384. p.) az 1000. év körül épült veszprémi székesegyház egyik jótévőjeként emlegeti.¹ Biztosra vehető, hogy e nemzetség szerezte meg a mai Törökszentmiklós egykori területének birtokjogát is. E terület magva már Szent István korában mint téli szállásterület állandósult, mégpedig több gócpontot alkotva a hatalmas térségben. Ezek közül volt az egyik a Balák Tisza menti birtokainak központja, *Bala* néven.² Ezek a balai Balák alapították Szentmiklóst a közeli Tinóka ér (folyó?) partján. A település alapításának pontos idejét nem lehet meghatározni hiteles adatok hiányában. A kereszténység felvétele utáni első századokban igen divatos volt az a szokás, hogy a földbirtokos saját védőszentje tiszteletére emelt templomot birtokán. Így arra lehet következtetni, hogy e területnek volt egy a Bala családból származó Miklós nevű földesura 1399 körül, mivel ekkor tűnik fel először a Szentmiklós elnevezés *Zenthmyclos* alakban egy korabeli oklevélben.³ (Egyes feltevések szerint ez a földesúr egy

Tóth . 10.p.

Uo. 14.p.

Adatok. II. 742.p.

bizonyos Balai Kaba Demeter hét fiának volt egyike, „akik a Tiszamentén laktak”.⁴ Erre azonban nincs hiteles adat.)

Az 1332–37 közötti pápai tized fizetésére kötelezett, e területen található tíz plébániás hely között Bala szerepel, nem pedig Balaszentmiklós.⁵ Sokan Balát Szentmiklóssal azonosítják. Ez tévedés, mivel a két település a mai napig megvan, igaz alig néhány kilométerre egymástól. Az azonosítás legfőbb oka a Bala név: Szentmiklóst a birtokos családról hamarosan *Balaszentmiklósnak* kezdték nevezni.⁶ A Tisza vonalától keletre eső, Tiszaszőlős és Szajol közti területet már Anonymus *Kemejnek* nevezi Gesta Hungarorumában. Az egyházi közigazgatás szerint az egri püspökség legdélibb részéhez, a kemeji főesperesség területéhez tartozott Balaszentmiklós.⁷ A legelső hiteles adat a helyi egyházzól egy 1480-ban írt „*Postilla ris Nicolai de Lyra ord*” című imakönyv, melynek bejegyzése: „*Bartholomeus Presbiter de bala zenth myclos*”. Tehát ebben az időben volt egy Bertalan nevű plébánosa a helységnek. Természetesen már jóval korábban is kellett templomnak lennie, a település fentebb említett elnevezése miatt.

A város – egyben a helyi egyház – történetének következő fontos mozzanata a török hódoltság ideje. 1552-ben a népes települést, melynek 32 portáját írták össze⁹, elfoglalták a törökök. Az 1831. évi *Visitatio Canonica* így emlékezik: „Midőn Ahmed és Ali pasák elhatározták volna, hogy az ország szívében még fennálló szolnoki és egri várat megtámadják és elfoglalják, és a szerencsétlen népet egészen kiirtsák. Ali pasa mintegy 20 ezernyi seregével Szolnoknak átellenében Balaszent-Miklós alá, s annak tágas terére húzódván, ottan megállapodott és táborozott, és a város mellett földvárat hányatott, (...) hogy onnét addig is míg Ahmed serege megérkezik, Nyári Lőrinc ellen működnék, a szolnoki várat bezárná, annak közlekedését elvágna, s a bezárt őrseget rettegésben tartaná.”¹⁰ A várat tehát a városon kívül, annak nyugati, Szolnok felőli oldalán építették. A lakosságot azonban nem pusztították el, hiszen az ott élők által biztosították a vár élelmezé-

⁴ Tóth. 25.p

⁵ Uo. 8.p.

⁶ Uo. 17.p.

⁷ Uo. 7.p.

⁸ Uo. 65.p.

⁹ Szülőföldem. 801.p.

¹⁰ Tóth. 35.p.

sét. Sőt a település templomát is meghagyták, ám a vallás gyakorlása szünetelt.¹¹ Ebben az időben, biztosan nem kideríthető okból a lakosság áttért a református hitre. Ezt látszik bizonyítani Oláh Miklós egri püspök 1552. július 10-én kelt levele, melyben jelenti Ferdinánd királynak, hogy a Tiszántúli térségben a katolikus vallás csaknem teljesen megszűnt. Az azonban eldönthetetlen, hogy a régi katolikus templom került-e használatukba, ahogy ez a helyi református hagyományban él, vagy új templomot építettek maguknak a régi katolikus templom közelében. Mindenesetre 1576-ban már csak egy Lázár nevű református lelkész volt a városnak. Fontos változás, hogy ettől az időszaktól kezdik – noha nem teljes következetességgel, hiszen a Balaszentmiklós elnevezés még sokáig használatos maradt – a helységet a törökök Szentmiklósának, később *Törökszentmiklós-nak* nevezni.

A település melletti földvár először 1595-ben pusztult el: a várat elhagyó törökök Miksa császári fővezér közeledtének hírére felgyújtották maguk mögött.¹² Ezután fél évszázadig romokban hevert, a lakosság pedig a környező falvakba menekült. 1657-ben építi újjá a török, s ekkor a lakosság egy része is visszamerészkedik. Ezt a második földvárat II. Rákóczi György serege 1659. június 12-én „jó hajnalban reá ütven egészében felégette.”¹³ Ám a török néhány év múlva harmadszor is felépítette várát, „megerősítette és megrakta katonákkal.”¹⁴ A vár végső pusztulása 1685-ben következett be, mikor menekülő török védők égetik fel az egész településsel és a régi templommal együtt. Ettől kezdve Törökszentmiklós egészen 1720-ig teljesen lakatlan.¹⁵

A KATOLIKUSOK TÖRTÉNETÉNEK ÁTTEKINTÉSE AZ ÚJRATELEPÍTÉS UTÁN

a. 1720–1898

„1700. július 26-án Lipót király Balaszentmiklós, Tiszatenyő, Kengyel, Szenttamás, Csépa és Külső-Szolnok vármegyei egész pusztákat *Almásy Jánosnak* és fe-

¹¹ Uo. 67.p.

¹² Uo. 66.p.

¹³ Adatok. II. 748.p.

¹⁴ Uo. 748.p.

¹⁵ Uo. 748.p.

¹⁶ Tóth. 55–56.p.

leségének, és elsősorban fiúutódainak adományozta.”¹⁷ Ennek az Almásy Jánosnak a fia, ifjabb, vagy II. Almásy János vette kezébe a családi birtok irányítását apja halála után. 1720-ban kezdte meg a terület újratelepítését. Előbb Roffról, Etyekről, Szeghalomról és (Tisza)Földvállról hívott református telepeseket, akiknek öt évre szabadságot és adómentességet biztosított.¹⁸ Őket a régi Balaszentmiklós romjain, a mai város keleti részén (ma: felvég) telepítette le. Ekkor 34 személy (26 család?)¹⁹ érkezett. Ettől kezdve folyamatos lett a betelepülés. 1725-ben megérkeztek az első katolikus telepesek is Hevesről, Csányról és Buráról. Őket a vallási villongásokat elkerülendő, az egykori földvár helyére telepítette (ma: alvég), széles lakatlan területet hagyva köztük és a reformátusok között.

A katolikus lakosság, mely a reformátusok mintegy felét tette ki, Almásy János földesúr segítségével a török mecset helyén annak romjaiból hamarosan kis kápolnát épített. A katolikusok azonban még annyira kevesen voltak, hogy önálló egyházközséget még nem tudtak alapítani, így a szomszédos tiszapüspöki plébániához tartoztak filiaként 1740-ig.²⁰ Akkor állították vissza a plébániát, melyhez Túrkeve, Kisújszállás és Dévaványa filiák kapcsolódtak.²¹ Ez is mutatja, hogy a település ekkorra már nem volt jelentéktelen a térségben. Az újratelepülés utáni első plébános Vincze Gáspár ferences szerzetes volt. 1746-ban 430 katolikus élt a városban, s mivel a kápolna, melynek egy oltára volt, szűkösnek bizonyult, lebontották és helyére – még mindig az egykori mecset köveit felhasználva – új templomot építettek, a régi hagyományt felújítva Szent Miklós tiszteletére.²² E templomban már három oltár volt, órával felszerelt tornya pedig az egykori minaret helyén állt. A templomot 1762-ben megtoldották. Eközben az Almásyak 1761-ben a várostól nyugatra lévő Kálvária-dombon kápolnát is építettek a Fájdalmas Szűzanya tiszteletére, paplakkal együtt.²³ (részletesen ld.: alább) A katolikusok száma gyorsan nőtt: 1788-ban 1572 fő.²⁴ A templom ismét nem volt elég tágas a hívek befogadására, ezért 1791-ben új templom építését kérelmezték az

¹⁷ Uo. 70.p.

¹⁸ Uo. 70.p.

¹⁹ Uo. 72.p.

²⁰ Soós. 296.p.

²¹ Tóth. 117.p.

²² Uo. 117.p.

²³ Adatok II. 766.p.

²⁴ Uo. 766.p.

akkori földesúrtól, Almásy Páltól, aki azonban túl költségesnek ítélte ezt, s csak a bővítést tervezte. Az átépítési munkálatokhoz évi 2 napi „igásfordulót” követelt azoktól, akik a kengyeli határban legelőt kérelmeztek.²⁵ A hívek azt is kérelmezték, hogy „a mostani templomunk víz partyáruul más helyre vitessen által”.²⁶ (Már említettem, hogy a város határában folyt a Tinóka ér; a törökök ennek partjára építették földvárukat védelmi okokból.) Végül Esterházy Károly egri püspök ezt írta Almásynak: „Ne a mostani templom nagyobbíttasson, hanem jobb helyen új építtessen oly nagysággá, aminőt kíván a híveknek száma. A mostani templom dereka, mely a nagyobbítás után is megmaradna, igen szűk és keskeny, a vízhez igen közel vagyon. (...) Azon költséggel, mely a mostani templom nagyobbítására kívántatik, az új templom is el fog készülhetni.”²⁷ A templom építése 1796. november 7-én indult meg, igaz, ugyanazon a helyen: „Amely helyen most van, annál szebb helyet választani nem lehet.”²⁸ – jelentette ki Almásy Pál. Hét évig tartott az építkezés, de a szentélyt már a következő évben alkalmassá tették misézésre. Az építés költségeit a hívek (2242 forint 14 krajcár), valamint az Almásy család jelentős adományaiból (ennek összege ismeretlen) állták. Ehhez jött hozzá a díjtalan kézi és igás napszám.²⁹ Mindennek ellenére – nincs hitelt érdemlő adat, miért – csak 1807 Pünkösdjén szentelték fel a barokk stílusú templomot – szintén nem tudni, mi okból – a Szentlélek tiszteletére. Ettől az időtől kezdve Törökszentmiklóson megszűnt a hagyományos Szent Miklós-kultusz.³⁰ Ennek a templomnak már négy harangja, három oltára (Főoltár a Szentlélek, két mellékoltár Szent Anna ill. Nepomuki Szent János Tiszteletére) volt. Ritkaságszámba ment a 3000 forintos, 16 változatú orgonája.³¹ 1800-ban építették az Almásyak a plébániát is a templom mellé (korábban a templomtól távolabb volt egy egyszerűbb házban).³² Itt kell megemlíteni két kiemelkedő munkásságú plébános nevét. *Pánthy Endre*, későbbi egri nagyprépost, címzetes püspök,

²⁵ Tóth. 117.p.

²⁶ Soós. 297.p.

²⁷ Uo. 297.p.

²⁸ Uo. 297.p.

²⁹ Tóth. 118.p.

³⁰ Uo. 118.p.

³¹ Eigner. 6.p.

³² Tóth. 118.p.

1854 és 1860 között működött Törökszentmiklóson. Az ő nevéhez fűződik a régi templom szomszédságában a saját költségen építtetett zárda a vincés nővérek számára, melyben egészen az államosításig tanítottak leánygyermekeket. (Földi maradványai a templomban nyugszanak.) A másik plébános *Ipolyi Stummer Arnold*, későbbi váradi püspök, 1860-tól 1863-ig volt a városban. Nagyhírű archeológus volt, az első magyar mitológia szerzője, Törökszentmiklós régészeti leleteinek első ismertetője.³³ A katolikusok aránya tovább nőtt a városban: 1891-ben 10301 katolikus, 7456 református (756 izraelita, 200 evangélikus).³⁴ A barokk stílusú egytornyú templom nem bírta befogadni a híveket. Újrakezdődött a vita: bővítés, vagy újat építés? Ismét új templom építése mellett döntött a város az egyházmegyei vezetés jóváhagyásával.

b. 1898-tól

Óriási lelkesedés fogadta az új templom építésének hírét. Hatalmas adományok érkeztek az ügy szolgálatára. Kiemelkedik Pánthy Endre egri nagyprépost (1854 és 1860 között törökszentmiklósi plébános) 25 ezer forintos, Csató József földműves és neje, Orosz Ilona 20 ezer forintos és Samassa József akkori egri érsek 2500 forintos támogatása. Ezeken kívül számtalan adomány érkezett a helyi és a környékbeli hívektől.³⁵ A tervezésre kiírt pályázatra beérkezett munkák közül Wind István egri építészt választották ki, ám vele – magas árai miatt – nem tudott megegyezni az egyházi vezetés. Így kapta meg a tervezés jogát Aigner Sándor, budapesti építész, aki korábban hat évig volt a budai Mátyás templom építésvezetője. A kéttornyú, háromhajós neogótikus stílusú templom (A főhajó és a kereszthajó szélessége 10 méter, a mellékhajóké 5 méter, a teljes szélesség 21,6 méter, a teljes hosszúság 50 méter, a torony magassága a kereszt csúcsáig 58 méter.³⁶) kivitelezésével Vaskovics Antal ceglédi építőmestert bízták meg 84626 forint 5 krajcár összeggel.³⁷ A templom alapkövét 1898. április 12-én rakták le és 1900. június 10-én³⁸, Szentháromság vasárnap-

³³ Uo. 122.p.

³⁴ Adatok II. 766.p.

³⁵ Eigner. 7.p.

³⁶ Uo. 12.p.

³⁷ Uo. 8.p.

³⁸ Adatok II. 766.p.

ján szentelték fel. (Az első szentmisét Debreczeni János apátkanonok, az első prédikációt pedig Demkó György egyetemi tanár mondta. Korábban mindkettőn törökszentmiklósi káplánok voltak.³⁹) Az építkezés teljes költsége 130 ezer forint volt.⁴⁰ A 11 méter magas főoltárt a Szentháromság dombormű, Szent János és András apostolok, valamint Szent Márton és Szent Ilona szobrai díszítik. (Özv. Fodor Józsefné, Kovács Ilona 3000 forintos adományából⁴¹) A kereszthajóban a Mária oltár a Szűzanya, valamint Szent István és Szent Imre szobraival (Rózsafüzér Társulat 1000 forintos adományából⁴²), vele szemben a Jézus Szíve oltár Szent Sebestyén és Szent Anna szobraival található (Fehér Sebestyén 1000 forintos adományából⁴³). A mellékhajókkal szemben a Szent Miklós oltár (Debreczeni János apátkanonok 800 forintos adományából⁴⁴) és a Szent Anna oltár (Szécsi Mátyásné 800 forintos adományából⁴⁵) található. A templom orgonája 30 változatú, 3000 forintért készítette Lábassy János ekegyáros a fővárosi Rieger testvérek „orgonaépítési műintézetében”.⁴⁶ Érdekesség a Sovinszky József budapesti órásmeister által készített toronyóra. Az óra mutatóinak vezetéke 72 méter hosszú, az ingán lógó korong pedig 20 kilogramm súlyú. Az óralapok átmérője 1,8 métereseek, mutatói 16 kilósak.⁴⁷ Az új templom büszkesége pedig a Seltenhoffer Frigyes gyárában készült 3300 forintos, 1710 kilogramm súlyú Szent András harang volt.⁴⁸ A jelenlegi plébánia emeletes épületét 1928-ban emelték annak helyén, amit még az előző templomhoz építettek az Almásyak.

Sokan azt gondolják, hogy a mai templom körüli kőfal a régi vár maradványa. Ezt azonban csak 1900-ban építették a régi templom tégláiból és a hatalmas építményt óvja a süllyedéstől.⁴⁹

³⁹ Eigner. 10.p.

⁴⁰ Tóth. 118.

⁴¹ Eigner. 14.p.

⁴² Uo. 14.p.

⁴³ Uo. 14.p.

⁴⁴ Uo. 14.p.

⁴⁵ Uo. 14.p.

⁴⁶ Uo. 16.p.

⁴⁷ Uo. 17–18.p.

⁴⁸ Uo. 19.p.

⁴⁹ Tóth. 118.p.

A templom jelenleg – a felszentelés százéves évfordulójára készülve – a város és a hívek adományaiból Laczkó Béla prépost plébános irányításával kívül-belül felújítás alatt áll.

c. A Kálvária-dombra épült kápolna vázlatos története

A főtemplom mellett 1756 és 1761 között ifj. (II.) Almásy János a törökszentmiklósi *Kálvária-dombon* egy kápolnát építtetett a Fájdalmas Szűzanya (*Mater Dolorosa*) tiszteletére, mégpedig azért, hogy ez a kápolna a domb körül elterülő akkori katolikus temetőnek – melyet az 1810-es évekig használtak, – méltó díszé legyen.⁵⁰ Ezt az első kápolnát az Almásy család, máig nem tisztázott okból 1819-ben lebontatta, majd újraépíttette.⁵¹ A munkálatokhoz a várostól semmiféle támogatást nem kaptak, csupán néhány kőműves nyújtott némi segítséget. A kápolna 1854-ben javításra szorult, melynek teljes költségét Almásy család viselte.⁵² Ezt követően, de még a XIX. század közepén az Almásy család eladta a halmot és a rajta lévő kápolnát a hozzá tartozó szőlővel a szajoli Fejér Lajos földbirtkosnak.⁵³ Az ő engedélyével néha miséztek is a templomban. Ennek örökösei viszont továbbadták a területet egy bizonyos Lelovitsnak (nevén kívül nincs róla adat), akitől Fehér Sebestyén helyi gazda vásárolta meg. A kápolnát 1895-96-ban helyreállíttatta, megnagyobbíttatta és felszerelte. Ekkor ő a telket, melyen a kápolna állt, a katolikus egyházközösségnek ajándékozta, s a kápolna fenntartására 600 forintot biztosított.⁵⁴ Ettől az időtől kezdve rendszeresebbé vált a misézés a kápolnában, a kápolna körül kiveszett szőlők helyén pedig, főképp a katolikusok pusztákról való beköltözése folytán, a XIX. század végére új városrész alakult ki. A katolikus számának nagyarányú megszorodása miatt, a katolikus egyháznak 1894-ben a közelben új iskolát kellett építenie. Erre a Kálvária-domb déli lejtőjén került sor.⁵⁵

A következő fontos esemény 1939-40-ben történt, amikor özv. Kóródi Mihályné törökszentmiklósi lakos földeket és két házat ajándékozott az itteni

⁵⁰ Uo. 119.p.

⁵¹ Soós. 298.p.

⁵² Tóth. 119.p.

⁵³ Soós. 298.p.

⁵⁴ Uo. 298.p.

⁵⁵ Tóth. 124.p.

egyházközségnek, szerzetesi plébánia felállításának költségeire. A szerviták vállalkoztak a szervezendő plébánia adminisztrálására.⁵⁶ E szerzetesrendet 1233. augusztus 15-én alapította hét előkelő nemes ifjú Itáliában. A rend legfőbb apostoli célkitűzése: a lelkipásztori szolgálat, az evangelizálás, életpéldájuk és igehirdetésük által a Fájdalmas Szűz tiszteletének terjesztése. A szerviták azonban csak 1947/48-ban vehették birtokukba a Kálvária-dombot, ugyanis csak ekkor jelölték ki a kis kápolnát a felállítandó második plébánia részére istentiszteleti helynek, a mellette levő iskolaépületet pedig rendháznak. Ez utóbbit az érintett célra átalakították, és abba 1948 tavaszán három szervita páter és egy laikus testvér költözött, az egri érsek pedig 1948. május 2-án felállította a *II. – Fájdalmas Szűz – plébániát*, melyet 1950 óta egyházmegyei papok adminisztrálnak.⁵⁷

d. Az 1948. évi törökszentmiklósi Mária-napok

A templom történetében a legnagyobb eseményt az 1948. május 8-án és 9-én megrendezett törökszentmiklósi Mária-napok jelentették. A Magyar Katolikus Püspöki Kar az 1947-48. évet a Boldogasszony évének nyilvánította. A Mária-év gondolata Mindszenty József bíboros hercegprímás, esztergomi érsek, a magyar katolikus egyház akkori fejétől eredt. *Emlékirataim* című munkájában így ír: „A tenger felett, hazatérőben átgondoltam nyugodtabban az ottavai Mária-kongresszuson támadt gondolatomat: egy megrendezendő magyar Boldogasszony-év tervét.”⁵⁸ (A kanadai Mária-kongresszus 1947. június 18-22 között került megrendezésre.) A Mária-év az egész ország területére kiterjedt. A megnyitó ünnepséget 1947. augusztus 15-én, Nagyboldogasszony ünnepén, Esztergomban tartották. A Mária-év céljáról ezt olvashatjuk Mindszentynél: „A magyarság a történelem folyamán mint nemzet is találkozott Máriával Szent István országfelajánlása révén. (...) Szent István szövetsége érvényben van ma is. (...) Mi Isten útját látjuk a történelmi eseményekben (...) Most hívunk fel benneteket arra, hogy amint őseink tették, töretlen bizalommal helyezzük sorsunkat Isten kezébe a Szűzanya által. Ezért lett az 1947–48. év a Boldogasszony éve.”⁵⁹

⁵⁶ Soós. 298.p.

⁵⁷ Uo. 298.p.

⁵⁸ Mindszenty. 195.p.

⁵⁹ Uo. 195.p.

1948. április 30-án a vatikáni rádió magyar nyelvű adása, majd ezt követően a Vatikán hivatalos lapja, a *L'Osservatore Romano* május 6-án világgá röppentette a hírt: XII. Pius pápa Fájdalmas Szűz Mária-szobrot küld a törökszentmiklósi szervita templomnak. Ez a szobor csupán másolata annak a kegyszobornak, melynek eredetije Rómában a Szent András templomban található.⁶⁰ E jeles esemény a plébánia felállításával, a szerviták letelepedésével, szervesen kapcsolódott a Mária-év eseménysorozatába.

A kunsági Mária-napokat az egri érsek, Czapik Gyula nyitotta meg május 8-án, szombaton reggel *Veni Sancte*-vel, melyen Kriston Endre, egri segédpüspök mondott megnyitó beszédet. Mindszenty József bíboros hercegprímás szombaton a késő délutáni órákban érkezett Törökszentmiklóásra. Az egri érsek már Szajol határában fogadta a hercegprímást, majd egy 130 tagú lovasbandérium kíséretében hozták a város határáig. Itt új sereg fogadta az érkezőket, majd a két főpásztor virágdíszes hintóba szállt.⁶¹

Az esti órákban körmenet indult a vasútállomáshoz Pétry József váci püspök vezetésével. Megérkezett a kegyszobor is, melyet Rómától Budapestig repülőgépen, Törökszentmiklósig pedig vonaton szállítottak. Hat férfi a vasútállomás épülete előtt vállára emelte a szobrot és elindult a Kálvária-kápolna felé. Mikor bekanyarodtak a főutcára, gyertyát gyújtottak és úgy kísérték a Szűzanya szobrát. A kápolnánál a tábori oltárhoz helyezték a szobrot. Ekkor Czapik érsek mondott szentbeszédet. Ezt követően Páter Ángyán Fülöp szervita tartományfőnök felkérte az érsek urat, hogy koronázza meg az akkor még koronázatlan szobrot. Az aranyozott koronát a budapesti Mészáros Lajos készítette. Czapik érsek úr kezébe vette az aranyozott, magasívelésű koronát, s ráhelyezte a kegyszobor homlokára.⁶²

Mindszenty József bíboros hercegprímás vasárnap délelőtt, május 9-én a kispiacnak nevezett Pánthy téren mutatott be ünnepélyes szentmisét. Ekkor mondta el ünnepi beszédét is, melynek igen nagy visszhangja volt politikai körökben. Az ifjúság és a házasság tisztaságáról szökölt a hercegprímás, arról a tisztaságról, mely a nemzet megtartó ereje. Majd az egyházi és a vallásos iskolák

⁶⁰ Parádi. 8.p.

⁶¹ Szív. 1948.V.15.

⁶² Uo. 1948.V.15.

szabadságáról beszélt. Kérlelhetetlenül szólt a „szabad egyház szabad államban” jelszóról. A szentbeszéd időszerűsége miatt az egész nagytéren folyton betapsoltak a bíboros szavaiba. Az is jólesett a törökszentmiklósi híveknek, hogy Mindszenty hosszasan foglalkozott ennek a vidéknek történetével.⁶³ Ezután Kriston Endre egri segédpüspök vezetésével körmenet indult a városon keresztül. Délután három órakor a főtemplomban litánia kezdődött, melyet Dr. Kiss Péter kunszentmártoni plébános végzett. Ezt követően végső helyére, a Kálvária-kápolnába vitték a Szűzanya kegyzsobrát. A Kálvárián szentbeszéd keretében vette át a szobrot Páter Ángyán Fülöp szervita tartományfőnök. Ezután a nagytemplom előtti Szent Miklós téren a fegyverneki egyházközség műkedvelői szabadtéri előadás keretében adták elő a *Boldogasszony legénye* c. misztériumjátékukat.⁶⁴ Ez volt a kétnapos esemény zárómozzanata, melyen összesen 22000 ember vett részt annak ellenére, hogy a politikai vezetés minden erővel igyekezett megzavarni az ünnepsorozatot: „Volt olyan vonat is, amely nem állt meg menetrend szerint Törökszentmiklóson, hanem a híveket továbbvitte Kisújszállásra, az ottani állami ünnepekre. Erről a *Tiszavidék* c. lap 1948. május 9-i számában így tudósít (tartalmi kivonat): 1948. május 9-én Kisújszálláson Gerő Ernő miniszter felavatta a kisvasutat Dobi, Darvas, Rónai miniszterek jelenlétében. Ez szervezett tömegmegmozdulás volt egésznapos programmal: Kisújszállás, Szolnok, Debrecen, Jászberény, Túrkeve, Tiszaföldvár, Törökszentmiklós énekesei, zenekarai, néptáncosai szórakoztatták a népet. A kisújszállási ipartestületben fővárosi színészek szerepeltek. Ugyanezen a napon Szolnokon megyei tűzoltónapot tartottak.”⁶⁵

Az egyházközség, mely szeptember 12-én ünnepli Szűz Máriát, idén a város története talán legnagyobb eseményének 50. évfordulójáról készül megemlékezni.

A templom ősidők óta különleges helyet foglal el egy-egy város életében. Mutatója nem csak a város anyagi lehetőségeinek, de a hívek buzgóságának is. Törökszentmiklós az alföldi mezővárosok életét élte, lakói főként mezőgazdaságból éltek, s nem voltak különösebben gazdagok. Az, hogy a városnak két

⁶³ Új Ember. 1948.V.15.

⁶⁴ Uo. 1948.V.15.

⁶⁵ Parádi. 14.p.

plébániája van, s hogy a Szentháromság-templom a térség legnagyobbja, egy-két nagylelkű adakozót leszámítva, elsősorban a lakosság hitbuzgalmának köszönhető. Annak, hogy a helyi egyház élete szerves részévé vált a város életének, teljességgel összefonódott azzal. És nem utolsósorban oka az is, hogy a kritikus időkben mindig olyan irányítója akadt a híveknek, aki kellő odaadással, céltudatos, példaadó hittel tudott az egyházközség élére állni.

Felhasznált irodalom

- Adatok Szolnok megye történetéből II. Szerk: Botka János. Szolnok, 1989.
- EIGNER NÁNDOR: *Emléksorok a törökszentmiklósi r.k. új templom 1900. június 10-én történt megáldása alkalmából.* Eger, 1900.
- MINDSZENTY JÓZSEF: *Emlékirataim.* Budapest, 1989.
- PARÁDI FÉLIX: *A nagykunsági Mária-napok Törökszentmiklóson.* Törökszentmiklós, 1993.
- SIMON BÉLA (szerk.): *Szülőföldem, a Jászkunság.* Szolnok, 1992.
- SOÓS IMRE: *Az egri egyházmegyei plébániák történetének áttekintése.* Bp., 1985. Szív. 1948. május 15.
- TÓTH SÁNDOR: *Vázlatok Törökszentmiklós múltjából.* Törökszentmiklós, 1957. Új Ember. 1948. május 15.